

Catalunya Artística

ARTISTAS EMINENTS

ITALIA VILALIANI

15 céntims

L' assumpto vibran d' actualitat, lo qu' es objecte de casi todas las conversas de l' immensa majoria dels barcelonis, al que 's posposan tots los projectes y negocis que constitueixen nostres quefers habituals, es la celebració de las festas que la ciutat dedica á sa Patrona la Mare de Deu de la Mercé.

Tal volta degut á la crescuda serie d' anys que feya no 's celebrava, ó al viu desitj que té tot barceloní, d' arbitrar medis que transformant momentaniament l' aspecte de la ciutat, cridi al major nombre possible de forasters, ab lo que, forsosament n' ha de sortir beneficiat, ha sigut la causa de que 'l projecte iniciat per l' Ajuntament, hagi tret de pollaguera á casi tots los vehins y de que s' hagi establert una forta competencia entre ells pera el major adorno de sos respectius carrers.

Cal confessar que alguns d' aquets presenten un aspecte verament original y artístich que honra en gran manera á sos autors y constructors. Sobressurten entre ells, lo de Fernando, quina ornaamentació sobria y d' un gust exquisit es objecte dels mes fors elogis per part dels visitants; los medallons de ferro forjat que la formen, las quatre garlandas dauradas del mateix metall, que de cada medalló surten, unit á la verdadera esplendidesa de llum que'l converteixen á la nit en un mar de claror, justifiquen plenament las lloansas de que 's objecte. Lo de la Boqueria, ab son adorno d' estil japonés, de l' Unió, d' estil indefinit, mes d' un bon efecte segur per la ben entesa combinació de colors; de la Portaferrija, ab lo portal de fortaleza antigua, alegórich á son nom, y una ornaamentació marcadament mitjieval; los archs de las entradas dels carrers del Carme, Hospital, Nou, Escudillers, Canuda, Tallers, Santa Agna, Bonsuccés y Arch del Teatre, comparteixen per igual l' admiració dels concurrents y son prova plena del bon gust que regna entre nostres artistes.

Se recomana també, per la seva originali-

tat y la justesa ab que ha sigut portat á cap, l' adorno de la plassa de Sepúlveda; representa una d' aquestas masías que tan sovintejan per las encontradas de nostre estimada terra, mes sos autors han sapigut treuren tan de partit, no oblidant cap dels mes petits detalls que poguessin donarhi colors, que al véurela un se creu transportar á moltras llegendas de Barcelona en plena vida de camp.

A mes dels carrers que 'm citat n' hi ha molts y molts d' altres que ab medis mes corrents han sapigut combinarlos de manera que resultan d' alló mes bonichs y agradables.

Tot aixó, junt al gran nombre de festas tan de carácter oficial com particular, han fet que 'ls forasters acudissin en gran nombre, donant extraordinaria animació als carrers d' aquesta ciutat, alguns de quins, especialment la Rambla, hi ha moments en que 's verdaderament difícil lo transitarhi, per la grossa gentada que ompla l' espayós passeig y que s' extén per ab dós costats dificultan en gran manera lo pas dels carruatges.

Animació que augmenta considerablement á las nits, cuan lo típic passeig, orgull dels barcelonins, esplendídamment enlluminat ab la munid de bombetas eléctricas multicolors, que artísticament colocadas entremetj del vert fullatge del frondós arbrat que l' adorna, pren un aspecte sumament fantástich y que constitueix una de las notas de color mes agradables de las presents festas.

La font mágica instalada al mitj de la Plassa Real, també atrau nombros contingent de forasters que no 's cansan d' admirar las cambians de colors que reflectan la doll dels cinch surtidors que la componen.

Las festas fins ara celebradas han resultat todas lluhidíssimas, tan per l' esforç dels que han pres part en ellas, com per l' espléndit march que mercés á la gran concurrencia que las han presenciadas, han tingut. Las regatas que tingueren lloch lo mateix día de la Mare de Deu, portaren als molls del port un gran número de distingidas personas, que s' interessá vivament per los incidents de la lluyta, sortint molt complascuda del interés que per son bon resultat se prengueren los lluytadors.

Si á tot lo referit hi juntém la varietat que en los espectacles donan las empresas dels principals teatres d' aquesta ciutat y las compayías verament notables que hi actúan, se com-

pendrà perfectament l'acceptació que han tingut las festas y lo numerós contingent de forasters que, aprofitantlas, ens han honrat ab la seva visita.

En lo vinent número donarém compte de las que cridin mes l'atenció, resenyant detingudament lo que en ellas ocorri de remarcable.

PRIU Y BADIA.

TEATRO GRANVÍA

CARLOS DUSE

Primer actor de la companyia Vitaliani

ITALIA VITALIANI en "La Locandiera"

Anacreóntica

Ab el front coronat de frescas rosas,
y'ls llabis sadollats de vi plascent,
á mon entorn, oh amigas agradosas
danséu alegrement!

Feu cercle y envoltaume, encisadoras
verges d'ulls blaus y cabelleras d'or,
com ab sa dansa han envoltat las horas
mos ensomnis d'amor.

Jo al mitg del cercle, sol, sol ab ma lira
y coronat el front de vert lloer,
cantaré al néctar benfactor qu' inspira
afans d'etern plaher.

Y al ressó de mon cant, verges hermosas
s'obrirán vostres llabis de consol
assedegats de besos, com las rosas
del mes de Maig al desvetllar's el Sol.

JOAN OLIVA BRIDGMAN.

Caborias

*"La infelicitat es la primera
condició de la vida."*

Carlo Magno.

Per una escletxa del finestró,
desde la cambra hont dormo jo,
veya una estrella á n'el cel lluhí;
s'escaigué un nuvol passar per 'lli
y la celistia qu' avans brillá
ja s'apagá

Donchs com un astre la ditxa's fón
pe'ls que fém via per aquest mon:
Fruhim la vida no haventne esment,
passa una boyra y'ns dó torment:
plahers que á dojo varem gosar
ja van passar.

LLUIS MONTAÑOLA.

Desitj

Me 'n havían parlat molt del gran estany. Qui me 'n contava excel·lències, qui me 'n explicava horrors.

L' *un* me deya ab serietat d' esfinge:

—Cregui que val la pena de pujarhi. ¡Aquell color, aquella tranquil·litat, que tenen las ayguas. Ay! alló enamora.

L' *altre* ab grans moviments de brassos, casi amenassantme 'm deya:

—No pensés pas pujarhi may vosté á l' estany, que hi ha un perill grossíssim. Dels atrevits que volen fer probaturas, pochs ne baixan,

Mes jo creya al que 'm deya que las ayguas eran tranquil·las. Al que 'm parlava de las grans dificultats, no n' hi feya cas; els perills, per mí, no existían llavors.

El temps aná passant y mon desitj de conèixer l' estany creixía més y més.

Un jorn, per etzar, vaig parlarne á un guarda-bosch, que va contarmen cosas hermosíssimas.

El bon home va quedar extranyat al dirli que m' havían explicat qu' era molt perillosa la pujada al gran estany.

—Perillosa?—va dirme 'l guarda-bosch,—no ho cregui, senyoret. Jo 'n tinch prop de setanta y fá poch, el mes passat, vaig pujarhi xanoxano, com una cabra.

Y mitj rient, continuá:

—Vaig arribar á dalt, al cim de la montanya, devant l' estany, bé es veritat que un xich fatigat, pero ab un trago d' ayguardent que vaig llensar á la gola, desseguida arrepleguí l' esma que m' havia robat l' endiestrada pujada.

Curt silenci.

—¿Que hi voldria pujar vosté?—va preguntarme 'l bon vell, com si hagués comprés el gran desitj que 'm possehia.

—Ja ho crech que hi voldria pujar,—vaig respondre decidit.

—Donchs fassiho home, vosté ray que 's jove, que té 'l dalít dels quinz' anys, que té quelcóm de las áligas...

—Jo, tot sol no m' atreviria, la veritat,—vaig insinuar al guarda-bosch.

—Si jo pogués acompanyarhi, li acompanyaria de bon grat, cregui,—feu l' home carinyosament.

Al ohir aixó, vaig sentir en mon cervell com una espurna de felicitat.

Un moment váig restar callat.

—Escolten—digéu al guarda-bosch,—¿De debó no podria acompanyarhi, al mati ó á la tarde? A mí tant se me 'n dona una hora com un' altra.

El bon home abaixá 'l cap com pera pensar lo que tenia que respondre.

—Ja veurá;—va dir—sí es cuestió de que vulga visitar l' estany molt aviat, no hi puch anar ab vosté y ho sento. Ara ... si volgués esperar uns deu ó dotze días, com que jo tindré 'l rellevo, disposaré de tota una diada, y li acompanyaré á l' hora que vosté vulgui. Totas son per mí aquell día, totas vinticuatres!

—Sí, sí,—vaig respondre contentíssim.—Esperaré 'ls deu ó dotze días y aniré ab vos.

Y estrenyent la mà d' aquell bon amich que 'm solucionava el conflicte, vaig anármen cap á casa, pensant ab el gran estany que á la fi podria veure.

¡Ja veyá las inmensas rocas que ben segur hi hauria en el camí!

¡Pensava en un rajolí d' aygua cristallina que brollant de l' esquerdá d' una roca m' incitaria á beure y 'm donaria dalít per'anar pujant, pujant, donchs debía trobarse molt amunt el gran estany!

¡Oh! com l' esperaba el día de véurem als cims!

Mes el desitjat día no arribá per mí.

Ab el guarda-bosch ¡pobre home! no hi puguí fer l' excursió. Com qu' era tan vell, va enmalaltir-se l' endemá de prométrem que m' acompanyaria al lloch tan desitjat.

¡Llevat d' ell cap mes home volia pujar al estany!

Jo, tot sol, no 'm veyá ab cor d' anarhi.

Me sentia feble devant d' aquellas montanyas solitarias!

Y m' engolí la ciutat ab el desitj encara persistent, de veure, de pujar al gran estany que qui sab cuan arribaré á conèixer.

NARCÍS GILI GAY.

La Boija

*"¡Pastorant remat salvatge
montanyas avall se 'n và,
pobre del pobre qu' arreplegará!..."*

Aixó sentí cantar de sobte per fresca veu femenina, cuan dugas ó tres pedras que 'm rebotéren pe'l voltant feren girarme mes qué depressa cap al lloch d' ahont havia sortit el cant. A certa distancia de mí, en un petit y esquerp turó, una dóna jove y d' una hermosura estranya, vestida ab una túnica com d' hermitá, se retorció els brassos mitj nusos, rihent á grans crits, ab l' esguart extraviaty ab el cabell desfét al vent. Al moment que me 'n adoni 'm feu una lasciva ganyota y corregué com si sospités qu' anaba á empaytarla.

El meu gos saltá rabént darrera d' ella y jo 'l seguí procurant aturar-lo ab la veu.

Al veures seguida del gos estroncá sa alegría feréstega la desconeguda, y fugint mes depressa comensá á saltar sens mida per las vessants espadadas donantme una gran temença de que no 's fés malbé rellicant timbas avall ó topant contra una roca. Després d' un xich de córrer poguí subjectar el gos que 's veyá ab treballs per seguirla, al temps qu' ella s' aturaba devant d' un cingle pregón ab un posat indescriptible de por y decisió.

Ab grans precaucions m' hi acostí; ella m' esperaba acorralada, mirant á tots cantóns pera escapar-se; per un lloch la detenía l' abím, y pels altres tenía por del gós. Vaig endevinar qu' en cas apurat no li hauría costat gayre decidir-se pe'l cingle, y no sé com haguera acabat, si al trobar-me aprop seu, no l' hagués agafada fortament per un bras, puig espantada de nou per un lladruch sord de ma béstia anava á llensarse daltabaix. Agafarla jo y rebatres com una serp fou tot hú. Tal volta no hi haguera valgut ma forsa si á las primeras estrabadas, un' altre lladruch de mon gós no l' hagués acabat d' espahordir. Alashoras se m' amanci tot d' un cop, se m' agenollá als peus y mirantse de reull mon fidel animal me pregá plorant que la perdonés; li responguí que ja estava perdonada de las pedras que m' havia tirat; de primer va negar que las hagués tiradas, mes després va dir-me qu' anaban pel gós, baixant la veu, com si temés esser sentida; al preguntar-li perque tenía tanta por de mon animal va dir-me que perquè els gossos la

mossegaban sempre y m' anava á mostrar al-santse, las senyals d' unas feridas que 'ls gossos li habían fet á las camas; mes jo severament no ho permetí y la renyí pels gestos impurs que féya; ella, sorpresa, 'm contestá de primer ab un desvergonyimént, més la renyí mes sever encar, y aleshoras callá y restá mirant á terra tot d' un cop.

Allavors pera sondejar mes fins á quin punt mancaba sa rahó, li comencí á parlar del cel, de las montanyas propéras, dels miralls dels rius, de l' aucellám dels arbres, amoixantla tot parlant la treguí dolçament d' aquell lloch y caminarem lentament per un viarany que vorejaba el precipici; mon gos ens seguía gravement; de primer ella callava mirant la terra, las hérvas, els núvols, tot alló de que jo li anava parlant, ab una cara com las d' aquells á qui se 'ls fá memoria d' una cosa que ténen oblidada fá molt temps, aprés, y a mida que jo em deixaba portar per las propias paraulas, m' observaba atentament, y per últim, al parlarli d' altres assumptos encare mes alts, es pará en sech; s' estremí, una rauxa d' inteligencia li passá pels ulls y tota es somogué decantanse com pera apoderarse instinctivament d' aquell raig de llum inesperat; mes desseguida s' apartá fent un salt, de mon costat, y tranquilisada un poch respecte al gós que no 's movía, torná á riure follament,.... mes, tot d' un cop, vá repensarse, una guspira de tendresa brillá en son esguart, s' acostá á mí, y en un rapte de pueril confiansa m' agafá una ma delicadament y em digué á cau d' orella:

—El vols veure?

—A quí?—responguí.

—A n' ell.

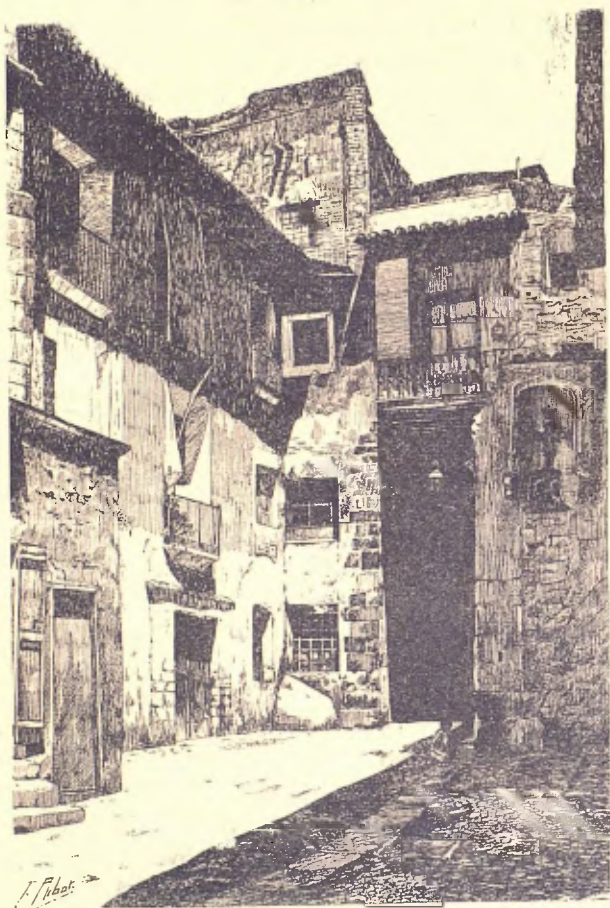
No volguent contradirla em deixí portar, ab la curiositat esperonada; ella 'm guiá depressa fins á un alt lloch escarpat per 'hont hi pasaba un torrent furiós, al fons d' un barranch que traspassava per un pont fet de tronchs d' arbre, perillósissim, y acostantse á la vora 'm digué signantme l' aygua escumosa, alterada per la emoció:

—Míratel, el veus? És allá, míratel com passa....

Jó, procurant dominarme vaig guaytar esferehít; el día s' había tornat rúfol, el gos udo-laba tristament, baixant la quá; y el murmuri del torrent em semblá tétich y amenasador.

—Veus, sempre passa, no s' acaba may,—

CATALUNYA ANTIGA

UN CARRER DE TORTOSA.

Dibux a la pluma de F. Ribot

continuá,—y l' aygua sempre sachceja, sempre, la veus? Miratela qu' es vermella allá!....

No poguí aguantar mes; una tremolor estranya m' invadí, y si no m' aparto tot seguit d' aprop la timba 'l cap se me ni haguera anat. El gós grunyfa y udolava al ensemps y la tempesta venia.

Ella, de sopte, es girá, em contemplá ab la vista com may estraviada y pantejant s' acostá cap á mí.

Jo la vaig comprendre, y arrugant las cellas comencí á arrepentirme d' haverla seguit y la fíu apartar seriament.

—Vina—roncá ella estenent els brasos y removént el cos; mes mon gos l' abordá y las primeras gotas de la pluja comensaren á caure.

Aleshoras ella rebregá son vestít, s' ajegué

bestialment á terra, s' agitá udolant sordament possehida d' una gran follia dels sentits.

Els tróns esdevinguèren mes forts; jo signí en mon front la senyal de la creu, y entre 'ls lladruchs ja incessants de ma bestia, el torrent engroixit per la pluja semblá prorrompre en una continuada rialla estrident

Llavoras ella s' aquietá, esguardá á son voltant, y alsantse, traspasá corrent y saltant l' estret pont del precipici, y, rihent com un infant, sense cap por, se girá de l' altra banda pera ferme adeu; sens dupte anaba á ferme un altre gest lúbrich com avants, mes, repensantse, em mirá ab una dolsor indefinible, y féu acció d' enviarme un petó.

Y al temps que jo me 'n anaba corrents, seguit de ma bestia, d' entre 'l remor inmens de la tempestat, sentí sa fresca veu que deya, mentres bronzian en mon entorn las pedras qu' ella 'm tiraba:

«¡Pastorant remat selvatge
montanyas avall se 'n vá
pobre del pobre qu' arreplegará!....»

Y esclafá en una gran riallada al temps que m' enlluhernaba un gran llamp seguit d' un tró épich. Tot d' un cop ja no la sentí mes.—Y no sé perque acudí á mos llavis una oració, y mon gos mes que may s' esverá....—Semblava talment que un terrabastall hagués precipitat la miserable criatura montanyas avall, ab las esparces del cant, incoherent, qu' encar ressóna en mas orellas com un ferm crit de malastre inevitable y triomfador....

XAVIER VIURA.

A ma filla

¡Josefina! (1)

I

Ja vas pe 'ls set filleta—ja vas pe 'ls set,
¡qué satisfet que 'ls conto,—qué satisfet!
Fará set anys que 'ls ángels—al món t' han duit,
set anys que 't devallavan—al breçol buyt
que un día, en poques hores,—deixá soliu
un infant de set mesos—que al cel fa niu.
Omplires d' esperança—dos pobres cors
que, sense fills, son testos—en sense flors,
y d' il·lusions omplires—dos cors novells
que, sense fills, son gabies—en sense aucells.

(1) Poesia premiada ab la *Flor natural* en los primers Jochs Florals celebrats á Falset lo día 8 de Setembre de 1902, dels quals fou Regina la bellíssima senyoreta Teresina Maseras y Simó, de Montroig.

¡Set anys! Cóm te 'ls envejejo!—Qui té set anys,
ni sent al frot espines—ni al pit afanys.
Per tú tot porta encara—color de cel,
no sabs qué son angoxes—ni sabs qué es fel,
y sent com ets hermosa—y un pom de flors
y la poncella blanca—dels meus amors,
jo que lluyto y refilo—pe 'ls jochs florals
no t' he fet cap idili—per celebrals.
Es que 'm fa por, filleta,—que 'ls versos meus
sian demá, sent tristos,—los dolors teus,
y temo que ab les notes—de mon llaut
s' hi varrejen tonades—d' un cor retut.
Per res del món voldria,—filla del cor,
que se 't tornés l' idili—cant de tristor;
per tú tot riu, tot canta,—tú tans pochs anys,
per mí tot son tristesses—y desenganys.

Ja vas, com dich, filleta.—ja vas pe 'ls set,
¡qué satisfet que 'ls conto,—qué satisfet!
Los pobres de tos pares—vivíam sols
ab lo niu sense brossa—ni rossinyols.
¡Qui 'l veu desde que l' omple—y qui l' ha vist,
avuy tan agradivol,—avans tan trist!
Naxia 'l mes de l' ordi.—La fals alpuny
la mort nos recordava—lo passat Juny
retrayentnos l' espiga—de l' altre istiu,
aquell nin de set mesos—que al cel fa niu.
Quan torná 'l mes de l' ordi,—lo segador
va tornar-se per naltres—bon sembrador.
Hont tenia arrels fondes—un esvarzer,
feu florirhi á l' anyada—gentil roser;
de nou va traure brosta—lo jardí nú,
la rosa que hi floría—vas esser tú.

Ta mare aná oblidantse—dels cants de dol
desterrats de l' espona—pe 'ls del breçol,
tornava á revifarnos—molt grat caliu,
la vida 'ns era amable,—lo temps joliu,
y torná á serenarse lo nostre cel
perque tú hi apuntavas—com blanch estel,
tot omplint d' esperança—dos pobres cors
que, sense fills, son testos—en sense flors,
y d' il·lusions omplintne dos cors novells
que, sense fills, son gabies—en sense aucells.

II

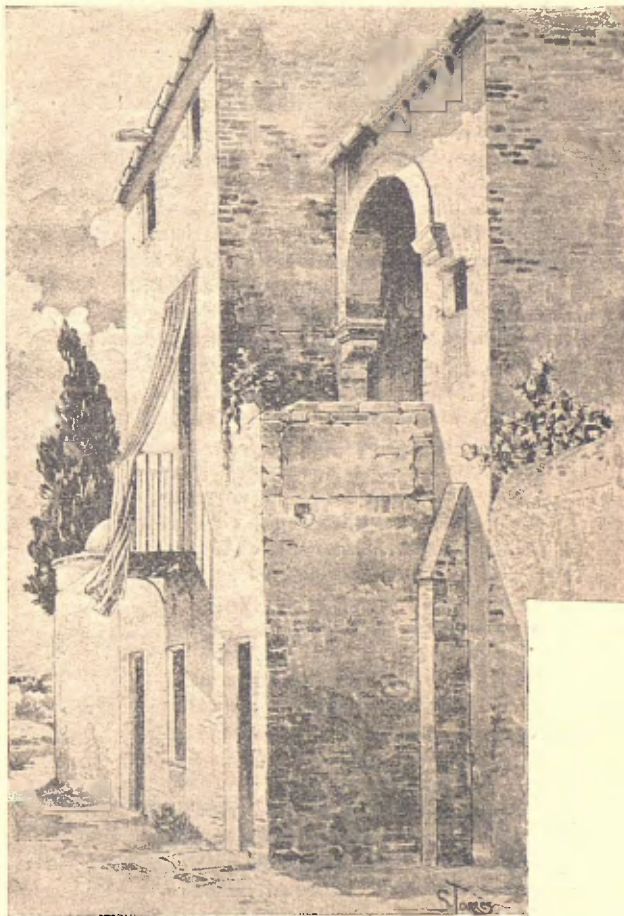
T' he dit avans, filleta,—que tens pochs anys,
que 'm fa por d' amargartels—ab desenganys,
y que per res voldria,—filla del cor,
que se 't tornés l' idili—cant de tristor.
Pressento que algún dia—los versos meus,
rellegintlos, han d' ésser los dolors teus,
y temo que ab les notes—de mon llaut
s' hi barrejen tonades—d' un cor retut.

Me sembla ahir que encara—duyas bolquers.
May han sigut mos llabis—tan petoners
com cuan los desplegava,—tot encisat,
sobre 'l lílri puríssim—d' eix front nevát.
Volares á la falda—desde 'l breçol,
á mos braços vingueres—d' un altre vol,
y amorós m' endinsava—dintre tos ulls
sentint sobre mos parpres—tos daurats rulls.
Quan t' arriscares sola—per los envans,
si queyas, queyas sempre—dintre mas mans;
y cuan per tú passaren—los primers Reys,

sense fer cas de ditxos, etats ni lleys,
jugava ab tes joguines—tan alegroy
que, sent tan gran com era,—semblava un noy.
Després... ¡ay filla meva!—¿Per qué seguir
fil per randa una historia—que fa enternir,
si l' historia d' un ángel—la sab tothóm,
sent tant los qui son pares—com naltres som?
Lo descriure ta vida, sanch de ma sanch,
es parlar de l' aubada—d' un estel blanch,
de la flayre agradosa—d' un lílri en flor
y dels cants d' una aucella—pe 'l niu d' amor.
Mes al món ¿qué l' hi importan—nostres anhels
al parlarli d' aucelles,—y flors y estels?

En lo zenit sotspeša—de Sant Martí,
ta claror allargava—nostre mati;
nascuda en la Montanya—dels Provençals,
tos perfums nos goriren—de nostres mals;
y fent al Camp de l' Arpa—ton hermós niu,
lo teu cant fou per naltres—un can joliu,
donchs tot sovint nos deyan,—arreu, arreu,
de la Ciutat dels Comtes—á Sant Andreu,

ENCONTORNS DE BARCELONA

UN DETALL DE SANT JUAN D'HORT-

Dibuix de S. TORRES.

que omplires d'esperança—dos pobres cors
que, sense fills, son testos—en sense flors,
y d'il·lusions omplires—dos cors novells
que, sense fills, son gabies—en sense aucells.

III

Per res del món voldria,—filla del cor,
que se 't tornés l' idili—cant de tristor.
Voldria en quatre versos—dexarte escrit
tot lo que per tú sento—dintre mon pit,
y en aqueixes esparces—de sentiment
fins deixarte voldria—mon testament.
Per tú tot riu, tot canta,—tú tens pochs anys,
per mí tot son tristesses—y desenganyis,
y temo que ab les notes—de mon llaut
s' hi barregen tonades—d' un cor retut.

Per tú lo sol apunta,—per mí ja 's pon.
Quan tú hi fas l' arribada,—me 'n vaig del món.
Dirán que s' es molt jove—pe 'ls trentacinch,
mes costa avall, filleta,—ja no 'm detinch.
Un jorn també tenia—com tú 'l cap ros,
mes ¡ay! miramel ara—que blanquínos!
¿Qué hi fá? Tú no t' allunyes—del costat meu,
que encara 'l foch s' amaga—sota la neu;
si algún jorn tú 'm deixesses,—¡quina fredor!
aquell jorn sentiria—la gebre al cor.
Si Deu volgués, filleta,—que 'm véges vell,
pensa que soch ton pare,—que soch aquell
que, quan tú t' arriscavas—per los envans,
si queyas, queyas sempre—dintre mes mans.
Si un dia per un altre—deixas mon niu,
recorda 'l de ton pare—si encara es viu,
qu' en lo balcó dels avis,—molt satisfets,
los Reis solen deixarhi—quelcóm pe 'ls nets.
Si per may més alçarmen—caygués al llit,
y ab tes gotes de bálsam—no 'm veus gorit,
no t' mógues de l' espona,—vina aprop meu,
que tampoch jo 'm movia—del breçol teu;
y si un jorn presencias—la meua mort,
quan ja mos ulls no 't vègen—y 'm torne sort,
aquella última llágrima—que 's posa als ulls
aixúgamela, hermosa,—ab los teus rulls.
Si per Tots-Sants visites—lo cementir,
pensa que mon sepulcre—t' ha d' engolir;
y donchs lo *Pare nostre*—t' he fet resar,
résamel algún día—sobre 'l fossar.
Lo món es un desterro—tot plé de creus,
tú no les veus, filleta,—tú no les veus;
cuan desde ton calvari—les hages vist,
abraça la creu santa—do Jesucrist.
Y si algún jorn... ¿qué t' passa,—filla del cor?
No plores, no es encara—lo temps del plor.
T' he fet sense volerho—lo sermó llarch,
y ja sabs avans d' hora—qué es plor amarch.
Perdónam, Josefina,—los versos meus
ja ho deya que serían—los dolors teus;
massa que m' ho temia,—filla del cor,
que se 't tornés l' idili—cant de tristor.
Per tú tot riu, tot canta,—tú tens pochs anys,
y jo 't venia ab penes—y ab desenganyis,
sent tú la flor gemada—y aquell dols fruyt
que devallá gentivol—al breçol buyt,

tot omplint d'esperança—dos pobres cors
que, sense fills, son testos—en sense flors,
y d'il·lusions omplintne—dos cors novells
que, sense fills, son gabies—en sense aucells.

JAUME BOLOIX.

Tardorencea

Ahir, al cayent de la tarde, encare prenia
'l sol boy assegut en el padris de la plassa de
l' iglesia, sent corre ab el bastó y com d' esma
las fullas que allá anavan á raure del ja despu-
lat hortet de la rectoria.

De tant en tant, á un cop de tos seca, nir-
viosa, que li aturava 'l bastó, 'l pobret vellet
rodava 'l cap desesperansadament y deya:

—Aquest ofech m' acava, y cuan las fullas
malaltejan... ¡que hi farem! en aquesta edad
també no fem més que nosa...

Y s'anava á aixecar quan el senyor Rector
passant aprop d' ell y tocantlo lleugerament en
l' espatlla, va dirli:

—Bon avi, el sol ja se 'n va, l' hora 's refreda
y 'ls llensols tebionets son de més bon regent
que la rellentor del cap-vespre... Sopar, el ro-
sari y al llit.

—Sí, pare capellá, vosté ho endevina...

—Cuydévus, y no será res si Deu ho vol.

Ell disposa de mi... Tinch por de passar una
mala vesprada.

Y saludant al senyor Rector s' n aná tot
xano xano cap á casa, ahot el sol esblaymat
encare lluhia en els vidres de la finestra...
¡Semblava que li esperés pera despedirsen!

—

En tot el sant vespre la tos no 'l deixá en
repós ni, com aquell que diu, pera seguir el
rosari.

La seva filloleta, agafántsali á las camas,
be 'l posturejava prou com cada dia, mes ell la
apartava tremolosament tenintli en desagravi
las delicadas manetas entre las sevas.

De cop, ab veu enfarfegada, demaná per
anar al llit.

Tot y tenint la cambra á peu pla conegué
que li faltaria l' esma pera arribarhi; estirá 'ls
brassos, y la jova feu un crit que arribá al cor
de tots els de la casa.

—L' avi se 'ns en va!—deya conmoguda el

seu espós, mentres deixavan al llit al pobre vellet ab un bleix que feya pena.

Els auxilis espirituals no trigaren en arribarhi.

El senyor Rector, que feya pocas horas havia parlat ab ell, s'impressioná al veurel tant decaygut, y ab prou feyna tingué temps d'administrarli 'ls últims consols...

Tot d'un plegat, la jova aixecá en brassos á la seva filleta, y, acostantla á la espona del agonitzan digué:

—Fes un petó al avi, filla meva!

Després la enretirá, y, agenollada, seguí en veu baixa la oració que, vora seu, 'l sacerdot finia...

A fora, xiulava 'l vent, las fullas secas cruxían enterra, y la nit estenia més que depressa 'l misteri de las sevas ombras...

A. BORI Y FONTESTÀ.

La vall

Apar colossal panera
folrada de domás vert,
ó 'l pit de la Primavera
pera l' Amor sempre obert.

Al fort del hivern la he vista,
quan els frets tot ho desfán,
y pera somni de artista
era encare massa gran.

Sempre gran y sempre bella
atrau, encisa. sor-prén;
no hi fá falta cap estrella
per semblar cel esplendent.

En cada clapa de molsa
y en l'eura que als marges viu
sas alas manyaga espolsa
la més esquerpa perdiu.

Y el pardal diu, quan arriba
de tastar el picapoll:
—preferesch la sempre viva,
las orengas y 'l fonoll.—

La llum apar que aquí hi sobra,
puig enlluherna la verdor....
Joh Vall, jo á tos peus so un pobre
que hi vinch á captar claror!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

Hermann Sudermann

Entre 'ls grans autors de la literatura alemanya contemporanea, 'l mes conegut de nostre poble es indiscutiblemeut en Sudermann.

Per la traducció castellana que ab el nom de *Magda*, feren de son drama *Die Heimath*—La Llar—dos periodistas barceloníns y per las representacions que d' eix drama y de "L' Onore"—*Die Ehre*—han donat algunas célebres companyías dramáticas extranjeras, té 'l públich de Barcelona coneixement de la personalitat literaria del famós dramaturch modern.

Deixeble d' Ibsen segueix á l' ánima mater del teatre novíssim en sos procediments escénichs, pero discrepa d' ell en punt á la finalitat de les obras. Sudermann, presenta un problema, el del honor per exemple, y l' estudia detingudament y 'l fá plástich y corprén al públich per la sola acció dels fets. No 'ls fa torcer de camí pera treurer d' ells la demostració d' un ideal determinat, no, l' escriptor alemany 'ls deix, els abandona á son propi influx y 'l desenllás de l' acció sobrevé d' una manera fatalíssima en virtut de las circunstancias que originan el conflicte.

En la Scena VI del Acte II de son drama *Die Ehre* posa en boca del compte Trast, aquesta definició de l' honor:

"Lo qu' anomeném aixís no es probablement altre cosa que l' ombra nostre projectada cuan el sol de la pública estimació ens illumina." Y... después hi afegeix que hi há tantas especies d'honor com tantas son las clases y 'ls medis ambents socials.

Y de conformitat ab aquesta definició, apareix en el drama la divergencia del concepte d'honor que tenen, 'ls Müling, (pare y esposa) y son fill Carls y 'l que tenen sa filla Leonora y 'n Robert Heineke y 'l que tenen els pares y germanas de Robert, y per dessobre de tota aquesta munió de personatjes, el concepte Schopeukaneria que de la honra te l' autor y que exposa al públich valentse del compte Trast.

Y de la lluyta terrible qu' eixa discrepancia determina naix el drama íntim, l' ànima del drama extern y visible.

¿Y quína solució dona l' autor en aquest drama íntim? Cap. Leonora segueix á Robert Heineke perque l' estima y perque vol tornarli l' honra que sos pares li han prés al comprar ab un chéc de quaranta mil marchs la justificació de la deshonra de Alma Heineke, germana de Robert, per Carls Müling, fill del negociant á qui está subjecte la familia Heineke y de qui es dependent en Robert. El conflicte passional dels amors del fill dels pobres Heineke y de la filla del poderós home de negocis se resol en virtut de la fortaleza del caràcter de Leonora y per la protecció que 'l comte Trast dispensa an en Robert; mes el conflicte íntim, el que prové de la diferente manera de sentir l' honor queda sense resoldre; queda apuntat, que dich apuntat!, pintat admirablement... El problema entra de plé en la Ideologia de la Humanitat, y en nostre temps, el concepte del Honor, com el del Treball, el de la Riquesa, el de la Moralitat y altres están avuy subjectes á diàries transformacions degudas al impuls dels nous principis filosòfics que incesantment apareixen.

Per xo en Sudermann no ofereix solució y 's limita á presentar una tesis. Si volgués esser tendenciós, indicaria 'ls camins que mes apropiat cregués pera arribar á l' ideal que sentís. De aquí naix la diferencia que separa á Sudermann de la major part d' autors célebres de nostra época: aquestos volen ensenyar al públich els grans problemas de la Humanitat y personalment l' indican els elements; resolutoris; Sudermann ne te prou ab presentar el pro-

blema y deix que l' espectador puga *motu proprio* treuren l' ensenyansa fiel de l' observació directa.

Igual que en el teatro es en Sudermann en la novela. En *El Desitj* per exemple, presenta un cas de criminalitat humana terrible. El desitj que de veurer mort á algú se té, cuan aquest algú es obstacle pera la realisació d'una ditxa somniada.

Y aquest problema 'l presenta l' autor en la conciencia d' Olga, una noya bona y honrada, qu' inconscientment s' enamora de son cunyat Robert Hellinger, y que vensuda per aquesta passió arriba un moment á desitjar la mort de sa germana Marta. Aquesta mort víctima de la febre puerperal, pero en la conciencia d' Olga queda 'l convenciment de que la verdadera causa de la mort es el desitj y per lo tant se creu criminal.

Viudo en Robert la vol y ella, resisteix per que entre son cunyat y son cor s' obra un' ombra; l' ombra de Marta. Y cuan, per últim, cau en brassos de son estimat, aleshores determine suicidarse avans que tenir qu'anar en piadós romiatge á la tomba de Marta, la germana qu'ell estimaba, mes que así mateixa, pero no tant com á Robert.

Tampoch en el desitj, se resol el problema presentat. Aquest es un mal social produhit, com diu en Sudermann per "un rastre de bestialitat que subsisteix en nostre moncivilisat,... "Aquest pecat del desitj es el mes odiós de que un esperit humá pot ferse'n culpable y es també el mes secret...." Aquesta criminalitat íntima ha vingut á substituir á la antiga criminalitat del punyal y del veri, qu'acababan ab el pare que s'oposava á la ditxa de la filla y ab el germá qu'estorbavas al germá y ab el fiel qu'era obstacle per la ventura del pare; més no per haverse refinat y haver escapat deix d'esse un crim tan repugnant com avants ho era y potser més per qué ha d'esser mes hipócrita.

En resúm, aixó es lo que vé á dirnos en Sudermann. Pero ¿y 'l modo d'aturar aquesta criminalitat?... Cerca 'l tu y aprofite 'l per tu mateix sembla que digui l' autor ab son silenci al llegidor, seguissim al pahorós efecte que la visió del problema hauré produhit al lector.

Además de las ditas obras té'n Sudermann *El camí dels gats*, *El molt silenciós*, *La dona gris*, *El fi de Sodoma* y altres, totas ellas con-

firmatorias, á nostre judici, de la personalitat que hem indicat com filla del estudi de son drama "L' honor" y de sa novela "El desitg."

E. DE BARADAT.

El casal maiehit

Vora, vora 'l poble
dalt d'un gran turó
hi ha un casal de pedra
sempre en abandó.

Te las portas closas
y es plé de negró,
diuhen qu'era hostatge
d'un malafactó.

Ningú á 'n ell s'acosta,
tots li tenen pó,
diu qu' ara las bruixas
n' han prés possessió.

Cuan el Sol s'amaga
rera l' horitzó,
dintre d'ell ressona
tétrica remó.

Diu que cada vespre
bruixas en munió,
obran las grans portas
per baixá 'l turó.

Sempre en aquest' hora
vora de l'escó,
tot el poble resa
tremolant de pó...

XAVIER ZENGOTITA BAYONA.

Després de la sembra

La llevar jau escampada pròdigament pe 'ls camps.

Si á Deu plau germinará en la terra feconda, en pach á la pesada tasca del pagés, en la que hi esmersa llurs foras lliberalment, ab fé; inconscient del valor de llur trevall.

Y contempla 'ls sembrats mormolant un' oració; y en las horas tranquilas de descans, bo y tement y confiant, pensa en la vinenta cullita.

En sos ensomnis li apar veure com verdejan els camps, y mes tart com se tornan rossos... Y 'ls veu, per fi, rublerts de granadas espigas que, torradas per l' ardent sol de Juny, se colltorsan feixugas vers las alegres rosellas, sas companyas, que s' aixecan ufanas á sas plantas...

L' ardida jovenalla espera 'ls bells jorns á esdevenir. Pensa y somnia en llurs amors, en

las cansons y festas, en las horas felissas qu' á ben segur vindrán ab el bon temps cuan tot somriu y canta, cuan la florida esclata, prometent—y fent pressentir ja—els sabrosos fruyts de qu' á poch farà ofrena la terra; cuan l' home sent intens afany d' assaborir las sensacions supremas... d' ubriacarse en l' esplendit convit que la Natura ofereix á la Vida!...

Y els bons dels camperols, confiant en Deu, reposan.

XAVIER DACHS.

Leuguer repás de literatura y Arts portuguesas contemporánias⁽¹⁾

RESÚM

Sería una feyna insoportable seguir pás á pás la currúa inmensa de las celebritats artísticas ó literarias que durant el passat sigle, ó millor, durant el darrer ters, han sigut bonra de Portugal, oferintli veritable gloria y consideració dels estrangers. Tot lo que fins avuy porto escrit, es una part insignificant de lo molt que hi há pera dir, y per lleugers que sigan mostrebals, no puch omitir, deixantlos al oblit, la série de conreuhadors que ab esforços aixecaren la Literatura y las Arts de la postració en que jeyan. No resumiré sols las obras y 'ls homes contemporanis, sinó que pera millor compendre l' importancia del seu esfor, donaré quatre nocións sobre 'l mohiment intelectual desde 'l sigle xvi, á manera de compendi demostratiu de las diferentas alternativas que l' han fet oscilar. Aquest sigle, iniciador de la Renaixensa, anomenat dels *Quinhentistas*, aixó es, dels poetas de 1500, es el Sigle d'or de la literatura lusitana, el mes brillant en genis que mes influencia deixaren en sos continuadors

(1) Véginse 'ls números de CATALUNYA ARTÍSTICA, del 78 al 115 inclusiu.

moderns y contemporanis. La iniciativa literaria d'Italia triomfa al rebrotar la cultura grech-romana, establintse una lluyta gigantesca entre las tradicions caballerescas y populars y la erudició clásica. L'invençió de Guttemberg dona á l'inteligencia novas forsas, nova empresa. Fou un periodo revolucionari, ahont tot necessitava una transformació complerta, necessaria en la reforma del llenguatge, allavors viciat per mots y frases estranys y de cap relació ab l'idioma portugués. Ferrán d'Oliveira y Joan de Barros escriuhen las primeras gramáticas y tot se remou, tot trontolla, qui obehint á l'influencia estrangera y sobre tot italiana com Sá de Miranda; qui immortalisantse ab el lirisme popular com Bernat Ribeiro y Cristófol Falcão; qui fundant coratjós el teatro nacional com Gil Vicente, essent mostra portentosa de feconditat literaria; qui mostrantse polít cronista com Damiá de Goês deixant sagelladas per la gloria las conquistas de las Indias y 'ls fets dels navegadors. Y las ciencias naturals y matemáticas tenen sos apóstols en Ignasida Horta y Pere Nunes; y la filosofia s'enlayra mentres Francesch Sanches, precursor de Bacon y de Descartes, llessa pe 'l mon ab ferresa de profeta, la síntesis negativa proclamant al *Quid nihil scitur*, y per fi Camões arribant ab la sublimitat del épich, del cantayre de *Os Lusíadas*, tanca el cercle inméns de glórias literarias.

No es possible arribar més enllá y aquest renaixement debia tenir el seu terme. En efecte, el segle XVII iniciá una decadencia espantosa, tot defalleix sense que 'l débil esforç de las escolas *seiscentistas* ó *culturanistas*, pugan deturar l'amenassadora ruina y sols la poesia mística, renalla d'una mort tan prompte, reviscola á la sombra dels convents. El més bell monument de la literatura portuguesa en aquesta época, son las *Cartas* de sor Mariana Alcoforado, plenas d'amor y d'ingénua inspiració, de cencillesa de cor y de sentiment. El periodo de las *Arcades* ó dels académichs que comprén el segle XVIII y comensament del XIX, se troba aislat y necessita dels motllos del gust y esperit francesos pera treure brotada. Las for-

mas estrangeras tot ho invadeixan, res hi ha nocional, tot es enmatllevat y devant tanta deixadesa, els homes d'energia com Lluís Vernoy proposan al colossal ministre de D. Joseph I, el Marqués de Pombal (1), de empresa verament admirable y primera figura política del Portugal contemporani, una reforma complerta en la ensenyansa. El Teatre 's pert, l'Inquisició tot ho destorba, ho persegueix y 'ls pochs talents que podrián produhir ne son víctimas, acusats implacablement de lleigir Voltaire, Helvetius, Hobbes, Rousseau y Holbach, y l'únich fet remarcable es la fundació de l'Academia Real de Ciencias de Lisboa pe 'l duch de Lafões, esperit estudiós, edueat en las principals corts d'Europa y amich de Glück y del sabi Burney. El primers anys del passat segle encara son més desgraciats pera las lletras portugueses. El desterro te alluuyats els principals conreuhadors de la Literatura y sols cuan retornan assahonats pe 'l romanticisme dels mestres francesos, fundan ab gran empena d'ànima l'escola romántica qu'immortalisá Garrett (2), el genial autor de *Catão*, sa famosa tragedia, y son grandiosa obra dramática *Luis de Souza*, en la que desenrotlla magistralment una delicada tradició popular, Herculano y Castilho. Aixó respecte á las lletras; en quant á las Arts, ja vaig tenir ocasió d'adelantar alguns pormenors en la lleugera biografia de Silva Porto.

El Romanticisme doná ia senyal d'una nova Renaixensa y á ella hi acudiren aquest esélat de talents que jo admiro perque sas obras m'han ensenyat á admirarlos. El correcte Gonçalves Crespo, fill del Brasil, es una figura simpática, sos versos son impecables d'istil; sas *Miniaturas*, treball dedicat exclusivament per la Forma, el féren sobressortir d'entre las mitjanías; sos Cants vesprals tan delicats y tan suaus, el tornan un dels poetes més volguts; pró l'èxit grandió de sas *Obras Completas* (1897), cuan feya 17 anys qu'era mort, varen presentar-lo tal com era, puig may com allavors fou possible endevinar son valer. La Llegendia y la Historia li donaren motiu pera hermosos treballs; la "Resposta del Inquisidor", ab tot l'amor ardent, voluptuós, que li fá tenir cayent de lírich apassionat, es magnífica. Sa personalitat es ben definida fins en la manera familiar y delicada ironia de sas traduccions de Heine. Soares de Passos, el tendre cantayre, recopilador de las cansóns populars, enriquidas ab las originals agropadas en un sol llibre, es el poeta del poble, sas poesias viuen en l'ànima dels hamils, ellas allunyan penas y esbargen l'alegria: la Mussa popular va immortalisar-lo. No oblidó al notable autor de *Carmina*, humanista y sabí, poliglota que igual escribia versos en portugués, que en francés y llatí, perfecte coneixedor de la literatura helénica, Santos Valente, avans de tancar aquest petit estudi sobre 'ls poetes gloriosos que Portugal encara plora.

A Costa Alegre, l'indiá, el poeta del amor trist, dels desenganys crudels, el somniador d'una dona ideal, d'estimació sencilla y pura, qu'ell prou veyá

(1) Marqués de Pombal (Ministre de Portugal).

(2) Almeida Garrett (1799-1845).

impossible en aquest mon y delirava pera trobarla en l'altre. A Antonio Nobre, autor del admirable poema *Só* y en el que 's revela oerdaderament un gran poeta. A Lluís Palmeirim, el cantayre popular y patriótic que cansat del geni de las guerras, s'adorm voluptuosament entre 'ls sencills cants del poble, de la pau, de la Naturalesa (Anninhas), poch conegut dels literats actuals, pró invalidable son nom dintre 'l cor del poble, sas poesías se sentirán ressonar perpetuament per las rústegas y esquerpas encontradas. A Ferrán Caldeira, de qui diu Cándido de Figueiredo: "l'esperit jovincel, quina mussa es sempre alegre, vibrant com el só d'una planta montanyenca, el bardo apassionat de primaveras, aubadas, fonts joganeras, ramatjes que murmuran, pradas que verdejan, y en lo mes amagat d'aquesta divinal florida..."

oh, que famintos beijos na floresta!

En la prosa literaria, malgrat y l'importancia colossal dels escriptors Eca de Guíros y Camilo Castello Branco, els noms de Rebello de Silva, el magistral prosador y tan poch llegit autor cuan sas obras deurían ser extraordinariament vulgarisadas; de Latino Coelho, l'eminent escriptor de màgich istil y enlayrat voi de frase; de Juli Diniz, autor clar y profund, de saludable moral y fins psicológich, que rompent ab els processos del romanticisme nacional, aparegué ab obras d'un alt valer literari, com els quatre volúms de *Serões de provincia*, dels qu'está incompler el darrer que porta per nom *Os fidalços de casa mourisca*, per haberlo sorprés la mort antes d'acabarlo; de Gervasi Lobato, esperit irónich, crítich distingit, autor dramàtic y cómic recomanable; de Sinheiro Chagas, una de las figuras culminats de la moderna Literatura portuguesa, ab sa *Morgadinha de Valflôr*, la millor obra, en mon concepte; de l'infortunat Moniz Barreto, esperit punyant, naturalesa essencialment crítica, d'una cultura literaria relativament gran, del que 'l gloriós poeta Anthero do Quental daya ser una esperansa de la jovenalla treballadora; de Pere d'Amorini Veanna, l'extravegant home, el sabi matemàtic, l'excéntrich filosofh, l'original character, má-

gich, tipo d'aquells qu el poble immortalisa, ídol de la multitud, quina vida corre agermanada á la vida dels carrers, que tothóm conceixia per sa extranyesa y pochs per son valer; de Hilario, el bohemi, poeta incult y sentimental, ánima planyenta del Portugal soferit, el cantayre incomparable del *Fado*; de Silva Pereira, que deixá per herencia el colossal "Diccionari del periodisme portugués"; de Ernest Biester; de Cesar de Lacerda; de Joseph August Vieira y de tants y tants d'altres potser no admirats com mereixen, tan can la taifa primorosa dels literats que foren.

* *

En las Arts, es just recordar ab anyoradissa memoria l'escultor Joan Joseph Braga, verament notable en sos estudis de nens. Potser la millor obra seva es la exposada al Museu de Porto, *Menino dormindo*. Miquel Lupi (1), professor de pintura histórica en la Academia de Bellas Arts de Lisboa. L'infortunat Antoni Alves Texeira, el *Vizella*, que ab sos cuadros de costúms afirmava la promesa d'un gloriós pervindre. Resende, Metrass, Joan Correia, Manel de Macedo....

Aquest "Resúm" no es complet, molts noms ilustres deurían figurarhi per indiscutible dret; l'imposibilitat de reunirlos torna disculpable la meua injusticia; sino puch adressalshi mas sencillas alabansas, mos humils elogis, sabré respectar ab admiració la gloria que adquiriren.

IGNASI DE L. RIBERA ROVIRA

Visió

Una volta tan sols t'he pogut veure,
y ja per sempre mon amor t'emportas;
¡quin atractiu més gran té ta mirada!
¡en ton ser divinal, quin iman guardas
que no més ab ton frech tot me tras mudas!

A ton lleu pas, deixares subtil rastre
d'un grat perfúm, que ubriagador m'encisa;
y esclau jo m'he quedat entre tas gracias,
lo mateix que'l reclam l'alosa enlluerna,
y queda presonera enmitg las xarxas.

¿Ets dona ó angel, realitat ó ho semblas?
O ets acás concepció que idealisada
per els esclats de pensa febrosenca
lluheixes galas que jamay n'ostenta
la dona que veyém aqui en la terra?

O be pot ser que Deu t'hagi creada,
per resumir en tu summa bellesa;
ab formas sens igual, carns ambarinas,
irresistible y atractiu ton rostre,
conjunt vivent de plástica armonia?

¡Jo no ho se pas! Lo que si puch jurarte,
que 'l día que't vegí, pres vaig sentirme
per els radiants esplets de ta hermosura;
y de llavors ensá, si vull trobarla
ta gran figura, sols la veig en somnis.

J. PORTALS Y PRESAS.

(1) Miquel Angelo Lupi, Professor de pintura histórica de l'Academia de Bellas Arts de Lisboa.

Bibliografía

LLIBRES Y PERIÓDICHS REBUTS EN AQUESTA REDACCIÓ

FLORS ROSSELLONESAS.—*Aplech de catalanades, recullides per En JULES DELPONT.—Perpinyà, impremta catalana d' En Joseph Payret.*

Dedicada "als bons amichs de CATALUNYA ARTÍSTICA" hem rebut de nostre estimat col·laborador del Rosselló, aquest volum que's compon d'unas 80 planas rublertas de bonicas composicions relacionadas totas ellas ab la hermosa encontrada Rossellonesa, quins treballs, alguns d'ells ben notables, están firmats pe'ls poetas y prosistas catalans, mallorquins, provensals y rossellonesos que han endressat quelcom de sa musa á lloar el Rosselló.

Aquest pomell ha sigut aplegat per en Jules Delpont ab la perseverancia que 'l distingeix, y son unich objecte ha sigut el de donar una gaya mostra del apreci que 'ls literats de cada regió porta á la terra rossellonesa. Es una idea que li celebrém perque un día pot ferse també á la inversa, recullint lo que sobre Catalunya ó alguna de las antigas regions que formavan la única patria llemosina, hagen escrit els literats de las regions germanas.

Estimén l'envio al bon amich nostre en Jules Delpont.

LA VIDA AL CAMP.—*Poemet bucòlich popular, per RAMÓN MASIFERN, ab un prólech del may prou anyorat MOSSEN JACINTO VERDAGUER.—SEGONA EDICIÓ.*

El poeta Masifern ha tingut de fer una nova edició de son xamós poemet, de quina primera edició ja várem parlarne á son degut temps ab l'extensió que's mereixia. Aquesta segona l'ha feta nostre bon amich pera poguer atendre á la demanadissa que hi ha de l'obra, lo que prova l'acceptació que obtingué al aparèixer l'hivern passat.

En la segona edició l'autor hi ha adicionat el parer d'eminents literats tals com el catalanofil de Colonia en Joan Fastenrath, el gran poeta de la Provenza en Frederich Mistral (quina carta publicárem al ocuparnos de *La Vida al camp*) y del sublim novelista montanyench en Joseph M.ª de Pereda.

Tot lo restant no ha sofert modificació. L'hermós prólech del may anyorat Mossen Cinto y la galanura d'istil del poemet d'en Masifern, fa esperar que la segona edició s'agotará com la primera.

LA CANSÓ DEL ROSSINYOL.—D. JOAN Y D. RAMÓN.

Son aquets tituls els de las cansons XXXVIII y XXIX pertanyents al "Cansoner Popular" que han vists la llum darrerament.

Abduas van acompanyadas de notas folk-lóricas interessantíssimas y 's vénen com totas las d'aquesta colecció mes apreciada de día en día, al 'preu de 10 céntims cad'una en el dipòsit de la Rambla de las Flors n.º 11, d'aquesta ciutat.

En el vinent número parlarém dels demés llibres rebuts que son:

El Panadés en el sigle XIX (volum d'Historia contemporania) y de las poesias del eminent Apeles Mestres, *Croquis ciutadans.*

ARCHIVER.

Romea

El dissapte pasat obrí sas portas el Teatre Catalá ahont s'han fet milleras de molta importancia. La iluminació del escenari produheix un efecte sorprenent, ja que s'ha cambiat la que hi havia per la electritat, prenent aixís més relleu 'l decorat, el vestuari dels personatjes y 'ls efectes de conjunt, segons se pogué apreciar el día de la inauguració de la temporada. La empresa mereix ben be un aplauso tant en aquet sentit com en el de procurar més comoditats al públich, no havent escatimat res ni reparat en pendis.

El día de la inauguració, com era propi y de consuetut, se posá en escena l'obra póstuma del genial Frederich Soler, titulada *El Compte l'Arnau*, enquina execussió prengueren part las senyoras Parreño, Clemente y Munner com els actors Borrás, Santolaria, Martí, Virgili, Soler, Doménech, Ros y Antigas, rebent tots carinyosas manifestacions del públich que gayrebé omplia el teatre. També tributá un aplauso á la memoria del malaguanyat pintor en Soler y Roviroso de qui es el preciós decorat de l'obra magistralment posada per l'eminent primer actor l'Enrich Borrás.

A continuació del drama s'estrená *La gallarda del Roser*, quadret de cos'tums de montanya original del conegut escriptor en Bori y Fontestá. La circumstancia de perteneixer dit senyor á la redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA 'ns priva de elogiar l'obreta com se mereix, referint de passada que l'èxit fou franchy espontani. Y per no escatimar gloria á nostres amichs, ens circnnscriurem á copiar lo que 'n digné un diari de Barcelona, *La Publicidad*, que no pot ser pas titulada de parcialisme. Veus aquí lo que 'n diu:

"En el Teatre Romea s'ha estrenat ab molt èxit un quadret de costums, original del Sr. Bori y Fontestá, titulat *La gallarda del Roser*. Es un' obra plena de color y de delicat sabor popular, escrita en catalá castís per un verdader literat que no necessita recorrer á efectismes ni á complicadas situaciones pera produhir el desitjat delectament estètic. El públich saborejá ab manifest agrado la comedia del Sr. Bori, aplaudint ab tota espontaneitat y cridant l' autor al proceni repetidas vegadas."

Prengueren part en ella las senyoras Munner y Jarque y 'ls senyors Capdevila, Fuentes, Santolaria, Doménech y Antigas, com també la nena Santolaria y 'l nen Borrás, treballant tots de gust y recullint aplau-

sos, especialment la senyora Munner y el senyor Capdevila que interpretaren d'una manera admirable 'ls respectius papers d'Ursula y Patllari, arrancantlos verdaderament del natural y donant al llenguatge 'l jayent montanyés més endevinat y de millor efecte.

Una cosa hi trobarem llarch y que destrueix, en part, l'efecte final de *La gallarda*. Aquella sardana que 's balla després del contrapunt, ha de ser més curta. Ballada per gent entesa, be; pero á nostre entendre, el teló ha de caure als pochs compassos de la sardana. L'efecte estètic hi guanyará molt.

Feliciten l'empresa per la manera brillant com comensá la temporada, y li advertim que si be las obretas *groixudas* exitan la riallera del públich, no son pas las que l'han de salvar. El públich acull ab entusiasme 'ls *fi de festa* morals y de la terra com els del Sr. Borí: encarrilis, donchs, per aquets viaranys y tothom n'hi sentirá grat: els mateixos autors, el públich que va al teatre, y la causa de la terra.

Nostre folletí

Ab el present número repartim el **PLECH** 26.º de la preciosa y popular novela de costums del nostre temps

LA PAPALLONA

original del eminent novelista catalá

Narcís Oller

Nova edició esmeradament corretgida per l'autor, y seguida d'un judici crítich del célebre novelista francès *Emili Zola*.

Acabada **LA PAPALLONA**, seguirá un llibre del genial poeta

Apeles Mestres

titulat

CANSONS

AVIS IMPORTANT

Fém present á nostres suscriptors, col·laboradors, corresponents de fora de Barcelona y á tots cuants intervenen en la nostra Revista, que havém trasladat las oficinas de la Direcció, Redacció y Administració de CATALUNYA ARTÍSTICA en el *Passeig de Colón n.º 6, principal*, en quin nou domicili deurá dirigir tot-hóm sa correspondència.

L'Agrupació *Els Segadors* de Sans ha publicat el veredict del Jurat Calificador de son Certámen literi, que es com segueix;

I. Flor natural.—146. Correu d'espardenya. Lema: Tal com cau.—Accéssit. 40. Rossa y negra. L. Als poetas.

II. Desert.

III. Desert.

IV. Premi de «La Familiar Obrera».—145. Primer amor. L. Primera volada. Accéssit. 84. Idili. L. Il·lusió.

V. Premi de «La Harmonia».—116. A un arbrissó. .. Accessit. 56. Super flumina. L. Patria.

VI. Premi del «Orfeó de Sans».—95. Suspirs. Lema: Sempre, sempre.—Accéssit primer. 76. Cansó de Juny. L. Dali, dali.—Accéssit segon. 50. Gradual.

VII. Premi del «Cassino de Sans».—137. A la montanya. L. Vera vida.—Accéssit. 65. Absolta romántica. L. Oubliions! oubliions! etc.

VIII. Premi de la «Catalana del Gas».—69. El poema del gat. L. Felis domestica.—Accéssit. 49. Llegidoras.

IX. Premi dels senyors Batlló.—138. La espasa del rey en Jaume.—Accéssit. 54. Prop la llar. L. Acostat un xich més.

X. No s' adjudica.—Accéssit. 120. Patria y Art. L. Als obrers de Catalunya.

XI. Premi de don Joseph Campeny.—123. La Torrasa. L. En cada pit, etc.—Accéssit. 21. La lletja. L. Hermosa d'ánima.

XII. Desert.

XIII. No s' adjudica.—Accéssit. 104. Mes enllá.

XIV. Desert.

XV. Premi de don Antoni Pujol.—149. Nocturnes. L. Desplega ¡oh Nit! etc.—Accéssit. 94. Lo missatge de la Tramontana. L. Veu del vent, veu de la Patria.

Barcelona 15 Setembre de 1902.—J. Reventós, president; F. Bartrina, F. Matheu, E. Masclans, J. M. Folch y Torres, secretari.

Diumenge á la tarde va tenir lloch en el Saló d'actes del Ateneu Obrer de Sant Andreu de Palomar el solemne repartiment de premis y obertura del curs d'enguany.

L'acte, al que forem invitats, resultá simpátich y forsa agradable, mereixent tant els alumnes com els professors que 'ls educan moltes alabansas, els uns

per sa aplicació y 'ls segons per son tacte y acert en guiarlos pe 'ls viarans de la ilustració.

Ab el present número deixa la Direcció de CATALUNYA ARTÍSTICA el llorejat poeta y co-degut autor dramàtic D. Joaquim Ayné Rabell que ab tant zel y bon acert venia dirigint nostra Revista desde sa fundació.

Las moltas ocupacions han motivat que tan excel·lent company se separi d'aquesta Redacció, determini que sentim s'hage portat á terme.

CATALUNYA ARTÍSTICA al donar l'adeu á son primer Director se complau en ferli pública sa lleal amistat y remeciarli els sacrificis que l'amich Ayné ha fet per ella.

En el Certamen Clavé, organiat pe 'ls hereus del immortal músich-poeta, quin acte va tenir lloch diumenge passat en el teatro Granvia, obtingueren, el Premi d'honor, la Societat coral "Catalunya", de Sarriá; premi de la Excmá, Diputació Provincial, "La Filantrópica", de Gracia; premi del Foment del Treball Nacional, "Lira Martinense", de Sant Martí de Provensals; premi del Orfeó Catalá, "Cigala Bagurense", de Bagur; y premi de don Joan Medina, "Orfeón Republicano Balear", de Palma de Mallorca.

S'ha encargat de la direcció de CATALUNYA ARTÍSTICA, lo llicenciat en Filosofia y lletres, en Diego Priu y Badia.

Ha mort en aquesta ciutat, ben jove encara, el llorejat escriptor En Marian Escriu y Fortuny, redactor qu'era de *Las Noticias* y de *La Tomasa*, en quins periódichs hi publicava treballs de gran valia literaria.

Com á poeta l'Escriu havia obtingut premis en els Jochs Florals y en molts Certamens de Catalunya.

A la seua inconsolable viuda la poetisa Na Dolors Riera Batlle enviém nostre mes sentit pésam, recomanantli forsa resignació en el tristíssim tránzit.

Descansi en pau l'excelent escriptor.

Monument á Frederich Soler

Suscripció pública destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER (PITARRA),cuals donatius no podrán excedir de una pesseta, al objecte de donar á la suscripció carácter popular.

De las cantitats recaudadas se'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*, presidida per l' Alcalde d' aquesta ciutat.

Suma anterior. 62'95 ptas.

Total. . . 62'95 ptas.

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT D'ARTS Y LITERATURA

Direcció, Redacció y Administració: — *Passeig de Colón n.º 6, principal*

DIRECTOR: **PRIU BADIA**.—ADMINISTRADOR: **BARTOMEU LLURÓ**

EN SOS NÚMEROS ORDINARIS PUBLICA:

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals.— 8 de folletí literari.—

Gravats y dibuixos de notables artistes.

Confecciona sovint números extraordinaris.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas.—FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs.—NÚMERO CORRENT, 15 céntims.—NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims